

Stanisław Stępień, *Łakota Hryhoryj (Grzegorz)* [w:] *Przemyski słownik biograficzny*, pod red. Ewy Grin-Piszczek, Tomasz Pudłockiego, Anny Siciak, Przemyśl 2016 s. 108-112

ŁAKOTA HRYHORIJ (GRZEGORZ). 31 I 1883 Hołodówka (obecnie Zadnistrziany) pow. rudecki – 12 XI 1950 Abież. Biskup pomocniczy greckokatolickiej diecezji przemyskiej, błogosławiony. Urodził się w rodzinie chłopskiej Iwana Łakoty i Eufrozyny z domu Kawalec.

Nauki początkowe pobierał w Szkole Ludowej w Komarnie (1891–1895), a następnie w Gimnazjum Akademickim we Lwowie (1895–1903). Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości wstąpił do greckokatolickiego Generalnego Seminarium Duchownego we Lwowie i w latach 1903–1908 studiował na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Lwowskiego. Święcenia kapłańskie przyjął 30 VIII 1908 w katedrze przemyskiej z rąk biskupa przemyskiego K. Czechowicza i jako neoprezbiter został 3 października mianowany wikariuszem parafii w Trościańcu koło Jaworowa. Funkcję tę sprawował do 10 III 1910, kiedy to został mianowany kapłanem bp. K. Czechowicza. W tym czasie, od 20 IX 1909 do 31 I 1910, był zastępcą nauczyciela religii w c.k. II Gimnazjum z ukraińskim językiem nauczania w Przemyślu. Z funkcji kapłana ordynariusza został zwolniony 12 X 1910 i skierowany na dalsze studia teologiczne do Wiednia. 14 X 1910 został przyjęty do Frintaneum i rozpoczął studia na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Wiedeńskiego, gdzie 2 VII 1913 uzyskał doktorat z teologii na podstawie rozprawy *Die Bedeutung der Bergpredigt bei Matthäus*. Podczas studiów, z nominacji metropolity lwowskiego A. Szeptyckiego, pełnił od 1 IV

1911 do 14 II 1912 obowiązki wikariusza cerkwi św. Barbary w Wiedniu. We Frintaneum przebywał do 15 IX 1913.

Po powrocie do Przemyśla został 25 X 1913 mianowany ojcem duchowym w Seminarium Duchownym oraz profesorem katechetyki i metodyki w Diecezjalnym Instytucie Teologicznym i równocześnie katechetą w Szkole Ludowej im. Markijana Szaszkewicza (funkcję tę pełnił do 16 XII 1917) oraz w Szkole Żeńskiej im. Cesarza Franciszka Józefa (do 31 III 1918). Biskup K. Czechowicz obdarzył go 25 XI 1913 godnością używania odznak kanonickich (Rochettum et Mantolettum), a 2 grudnia mianował go radcą i referentem konsystorza biskupiego. Nowy biskup przemyski J. Kocyłowski mianował go 4 X 1917 profesorem prawa kanonicznego w Zakładzie Teologicznym, a także kanonikiem honorowym i radcą Konsystorza. 1 I 1918 powierzył mu funkcję rektora seminarium, które pod kierownictwem ks. Łakoty przeszło gruntowną reorganizację. Dotychczas klerycy eparchii przemyskiej pierwsze trzy lata przygotowywali się do stanu kapłańskiego w greckokatolickim Generalnym Seminarium Duchownym we Lwowie, studiując na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Lwowskiego, a jedynie czwarty rok nauki odbywali w diecezjalnym Seminarium Duchownym w Przemyślu. Z tego względu ks. Łakota zostając rektorem zmuszony był zreorganizować Seminarium i Instytut Teologiczny od podstaw, zarówno pod względem dydaktyczno-wychowawczym jak i materialnym, zwłaszcza po uzyskaniu w 1921 r. nowego gmachu seminaryjnego. Jednocześnie od 31 XII 1921 do końca 1924 r. oficjalnie sprawował urząd proboszcza parafii w Dorożniowie. W 1923 r. Stolica Apostolska obdarzyła go godnością szambelana Jego Świątobliwości, a 23

VIII 1924 ordynariusz przemyski mianował go kanonikiem gremialnym kapituły przemyskiej. Pełnił równocześnie szereg obowiązków w Konsystorzu i Kapitułe oraz różnych instytucjach diecezjalnych. Był przedstawicielem biskupa przemyskiego w Bractwie św. Mikołaja (od 1918), egzaminatorem pro-synodalnym (od 1921), kanonikiem gremialnym (od 1922), zastępcą prezydenta towarzystwa kapłanów „Eparchijalna Pomoc” (od 1925). W 1924 r. został wikariuszem generalnym eparchii przemyskiej, a dnia 28 III 1925 archiprezbiterem, czyli przewodniczącym Kapituły przemyskiej. Papież Pius XI mianował go 10 II 1926 biskupem tytularnym danyjskim i pomocniczym ordynariusza przemyskiego. Jego konsekracja odbyła się w katedrze przemyskiej pw. św. Jana Chrzciciela 16 V 1926.

W związku z tym z początkiem roku szkolnego 1926/1927 został przez ordynariusza zwolniony z funkcji rektora seminarium. W 1934 r. bp Kocyłowski mianował go eparchialnym (diecezjalnym) asystentem Akcji Katolickiej. Pracę duszpasterską i administracyjną w diecezji łączył z działalnością naukową na niwie historycznej publikując wiele prac z dziejów Kościoła greckokatolickiego.

Po wybuchu II wojny światowej i wytyczeniu granicy radziecko-niemieckiej w 1939 r., a w konsekwencji podziale terytorialnym diecezji przemyskiej, został przez ordynariusza przemyskiego mianowany rządcą tej części diecezji, która znalazła się po stronie niemieckiej. Osiadł wówczas w Jarosławiu. Przebywał tam do końca czerwca 1941 r., czyli do wybuchu wojny niemiecko-radzieckiej. Kierując powierzoną mu częścią diecezji (określaną jako wikariat generalny) wydał szereg listów pasterskich do duchowieństwa i wiernych o charakterze administracyjnym, kateche-

tycznym i moralnym: *Відозва до греко-католицького Духовенства Єпархіяльної Области Перемиської* [O zadaniach duchowieństwa w warunkach wojennych] (druk samodzielny, wyd. w Jarosławiu 13 IX 1939); *Всечесному Духовенству і всім вірним Божий мир і архієрейське благословення!* („Ярославські Єпархіяльні Відомості” 1940, nr 1–4); *Наші душпастирські завдання* („Ярославські Єпархіяльні Відомості” nr 5–8, maj–sierpień 1940), *Всечесному Духовенству і всім вірним Божий мир і архієрейське благословення!* [O wychowaniu dzieci i młodzieży] („Ярославські Єпархіяльні Відомості” 1940, nr 9–12); *Всечесному Духовенству і всім вірним Божий мир і архієрейське благословення!* [List pasterski z okazji Bożego Narodzenia do duchowieństwa i wiernych] („Ярославські Єпархіяльні Відомості” nr 1–2, styczeń–luty 1941), *Церковне правило* [Prawo kościelne] (ibidem), *Всечесному Духовенству і всім вірним Божий мир і архієрейське благословення!* [List pasterski na Wielki Post] („Ярославські Єпархіяльні Відомості” nr 3, marzec 1941), *Зарядження на час великого Посту* [Zarządzenia na czas Wielkiego Postu] (ibidem); *Всечесному Духовенству і всім вірним Божий мир і архієрейське благословення!* [List pasterski z okazji Zmartwychwstania Pańskiego] („Ярославські Єпархіяльні Відомості” nr 4, kwiecień 1941); *Наш проповідничий уряд* (ibidem); *Поглиблюймо нашу душпастирську працю* [O potrzebie intensyfikacji pracy duszpasterskiej w warunkach wojennych] („Ярославські Єпархіяльні Відомості” nr 5–6, maj–czerwiec 1941).

Po przejściu frontu na wschód powrócił do Przemyśla i jako wikariusz generalny wspierał ordynariusza w kierowaniu diecezją. Analogicznie czynił to po zakończeniu II wojny światowej, a po uwięzieniu ordynariusza w okresie od 21 IX 1945 do 24 I 1946, kierował diecezją przemyską. 26 VI 1946 został aresztowany przez NKWD i wywieziony do ZSRR. Po miesięcznym pobycie we Lwowie, wywieziono go do Kijowa, gdzie oskarżono go o zdradę narodu ukraińskiego i współpracę z Watykanem. Nie był jednak sądzony, lecz na mocy przepisów prawa nadzwyczajnego został skazany przez tzw. „trójkę” na 10 lat katorgi w Workucie. Ciężka praca fizyczna i niedożywienie spowodowały, że nabawił się gruźlicy. Zmarł 12 XI 1950 w szpitalu obozowym w miejscowości Abież (180 km na południe od Workuty). Jan Paweł II podczas swej pielgrzymki na Ukrainę ogłosił go 25 VI 2001 we Lwowie błogosławionym. Jego szczątki 10 VII 2001 ekshumowano i tymczasowo złożono w cerkwi pw. Narodzenia NMP we Lwowie, gdzie otaczane są dużym kultem wiernych.

Spod jego pióra wyszły cenne prace katechetyczne i historyczne: *Принагідні науки й промови* [Nauki okolicznościowe i przemówienia], Перемишль 1935; *Подружне право в новім церковнім кодексі* [Prawo małżeńskie w nowym kodeksie kościelnym], Жовква 1921; *Душпастирський курс Католицької Акції в днях 4–7. вересня 1943 р. в Перемишлі* [Kurs duszpasterski Akcji Katolickiej], Перемишль 1934; *Дві престольні церкви перемиські* [Dwie przemyskie cerkwie katedralne], Перемишль 1937; *Три Синоди перемиські й єпархіальні постанови валявські в 17–19 ст.* [Trzy Synody przemyskie i diecezjalne ustawy z Waławy w 17–18 w.], Перемишль 1939.

Jest on także autorem wielu artykułów historycznych zamieszczanych w czasopiśmie: *Про вивезення і поворот перемиської мітри Данила* [O wywiezieniu i powrocie przemyskiej mitry księcia Daniła] („Нова Зоря” 1928, nr: 3, 4, 6, 8, 9); *Перемиські церкви наприкінці 18 ст.* [Cerkwie przemyskie pod koniec 18 w.] („Бескид” 19 VII 1931, nr 14); *О. Петро Паславський проповідник церкви св. Варвари у Відні* [Ks. Petro Paślawski kaznodzieja cerkwi św. Barbary w Wiedniu] („Український Бескид” 26 IV 1936, nr 15); *Перемиські українці в галицьких соймових установах* [Przemyscy Ukraińcy w instytucjach sejmowych Galicji] („Український Бескид” 6 I 1937, nr 1); *Перші українські друкарні в Перемишлі* [Pierwsze ukraińskie drukarnie w Przemysłu] („Український Бескид” 2 V 1937, nr 17); *Дещо про дзвони. З нагоди віднови “Івана Хрестителя”, князя усіх дзвонів перемиської єпархії* [Nieco o dzwonach. Z okazji odnowienia „Jana Chrzciciela” – księcia wszystkich dzwonów diecezji przemyskiej] („Український Бескид” 25 IX 1938, nr 37); *Народня мова в проповіді й катехизі в перемиській єпархії на переломі 18. на 19. ст.* [Язык народowy w kazaniach i katechezie w diecezji przemyskiej na przełomie 18 i 19 w.] („Перемиські Єпархіяльні Відомости” 1939, nr 2); *Перший директор престольного хору в Перемишлі* [Pierwszy dyrektor chóru katedralnego w Przemysłu] („Перемиські Єпархіяльні Відомости” 1939, nr 6), *На грані між життям і смертю. Найновіші досліді над вічною загадкою природи* [Na granicy między życiem i śmiercią]. Najnowsze badania nad wieczną zagadką przyrody] („Неділя” 16 VIII 1931, nr 30).

Źródła i opracowania:

Źródła: Archiwum Państwowe w Przemyślu; Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego w Przemyślu (ABGK), sygn. 9278, s. 1–42; sygn. 9282, s. 2–4; sygn. 9485, s. 63–68, 92, 150; ibidem, ABGK Suplement, sygn. 179, s. 10–11; ibidem, Kapituła Greckokatolicka w Przemyślu, sygn. 421, s. 2–100.

Opracowania: Блаженний Григорій Лакота, *Зібрані історичні праці*, упор. В. Пилипович, Перемишль 2003), passim; Блаженний Григорій Лакота *перемиський єпископ-помічник. Зібрані послання та проповіді*, ed. В. Пилипович. Перемишль 2005, passim; D. Włażejowski, *Historical Sematism of the Eparchy of Peremyśl including the Apostolic Administration of Lemkivscyna (1828–1939)*, Lviv 1995, s. 733; I. Хома, *Ісповідник віри єпископ Григорій Лакота*, „Голос Христа Чоловіколюбця” 1993, № 1, s. 12–15; В. Гриник, *Укр. Кат. Духовна Семінарія в Перемишлі* [w:] *Ювілейний Альманах Українських Католицьких Богословів Перемиської Єпархії*, Перемишль 1937; L. Derdziak, *Spółeczno-wychowawczy aspekt działalności błogosławionego Hryhoriya Łakoty (1908–1950). Biskupa pomocniczego greckokatolickiej diecezji przemyskiej*, Lwów 2010, passim; idem, *Uwięzienie, katorga i męczeńska śmierć błogosławionego Hryhoriya (Grzegorza) Łakoty – biskupa pomocniczego greckokatolickiej diecezji przemyskiej*, „Biuletyn Ukrainoznawczy” nr 8: 2002, s. 130–145; L. Piech, *Wychowywać dla Kościoła i państwa. Formacja elity duchowieństwa galicyjskiego w Wiedniu 1775–1918*, Kraków 2009, s. 176, 191, 254, 276, 285–286, 326, 348, 352, 368; S. Stępień, *Obrządki wschodnie Kościoła katolickiego*, [w:] *Kościół katolicki w Polsce. 1918–1990. Rocznik statystyczny*. Warszawa 1991, s. 60–61; idem, *Organizacja i struktura terytorialna greckokatolickiej diecezji przemyskiej w latach 1918–1939*, [w:] *Polska–Ukraina. 1000 lat sąsiedztwa*, t. 3: *Studia z dziejów greckokatolickiej diecezji przemyskiej*, red. S. Stępień, Przemyśl 1996, s. 196–198; idem, *Represje wobec Kościoła greckokatolickiego w Europie środkowo-wschodniej po II wojnie światowej*, [w:] *Polska–Ukraina. 1000 lat sąsiedztwa*, t. 2: *Studia z dziejów chrześcijaństwa na pograniczu kulturowym i etnicznym*, red. S. Stępień, Przemyśl, 1994, s. 220–227; idem, *Biskup Hryhorij Łakota (1883–1950)*, „Biuletyn Informacyjny Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego” 1996, nr 2, s. 135–

137; idem, *Lakota Grzegorz*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 11, Lublin 2006, s. 367–368.